

3. LEKCE

RODINA, PROBLÉMOVÁ RODINA, RODINA A ŠKOLA

RODINA

- Definice
- Přirozené prostředí
- Základní tabu

PROMĚNY RODINY

PROMĚNY RODINY

○ **Tradiční rodina**

- patriarchální, vícegenerační
- soběstačná z hlediska produkce statků
- náboženský charakter

○ **Moderní rodina**

- 1. demografická revoluce: od vysoké porodnosti a úmrtnosti k nízké
- komplementární role muže a ženy
- nukleární manželská rodina

○ **Postmoderní rodina**

- 2. demografická revoluce: pokles porodnosti, kohabitace, růst rozvodovosti, děti mimo manželství
- Nnvé typy nerodinných uspořádání
- legitimizace sexu mimo manželství
- proměny mužských a ženských rolí

RODINA A JEJÍ PROMĚNY

- Jak se v posledních desetiletích proměnila česká rodina? Zformulujte alespoň 5 demografických trendů

	Plodnost	Věk prvorodičky	Rozvodovost	Věk ženicha	Věk nevěsty
1978	2,32	22,4	30,60%	24,6	21,4
2008	1,5	27,3	49,60%	31,4	28,7
<i>2010</i>	<i>1,49</i>	<i>27,6</i>	<i>50,00%</i>	<i>32,2</i>	<i>29,4</i>

PROMĚNA FUNKCÍ RODINY

- Ekonomicko-zabezpečovací
- Biologicko-reprodukční
- Výchovně-socializační
- Emocionálně-ochranná

Konec rodiny?

- - už v Platónových úvahách
- - komunistická avantgarda (např. S.K. Neumann)
- - postmoderní individualismus

PÁSMA FUNKČNOSTI RODINY

- Funkční rodina
- Problémová rodina
- Dysfunkční rodina
- Afunkční rodina

INTERPRETACE FUNKČNOSTI RODINY

- Analýza dětské kresby

RODINA A ŠKOLA

- J. Coleman (60. léta 20. stol.): sociální a rodinné zázemí má hlavní vliv na výsledky dítěte ve škole i na jeho profesní kariéru
- Coleman srovnával různé typy škol a zjistil, že nejúspěšnější jsou katolické školy
- PISA: závislost výsledků dětí v čtenářské, matematické a přírodovědné gramotnosti na charakteristikách rodiny
  - ČR: vzdělání matky predikuje školní úspěšnost
- Teoretické explanace:
  - Sociální kapitál (Coleman)
  - Kulturní kapitál (Bourdieu)
  - Jazyková socializace (Bernstein)

SOCIÁLNÍ KAPITÁL

- příslušnost k fungující rodině, komunitě či společenství, ve kterých existuje vysoká míra důvěry a kde existují jasně vyjádřené normy, doprovázené defektivními sankcemi. Příslušnost k takové sociální struktuře je přitom zvláště důležitá pro děti a adolescenty a má klíčový pozitivní vliv na jejich vzdělávací dráhu

KULTURNÍ KAPITÁL

- Kulturní kapitál je dovednost, která plyne z kulturní kvality prostředí, v němž člověk vyrůstá.
- Děti z vyšších společenských vrstev pocházejí z jiného kulturního prostředí než děti z nižších společenských vrstev. Mají vyšší úroveň kulturního kapitálu, kterou „zdědily“ po svých rodičích. V průběhu výchovy získávají lingvistické schopnosti a kulturní znalosti, které jsou předpokladem jejich úspěchu ve škole. Tuto jejich vybavenost, tyto jejich výhody škola nejen že oceňuje a ony jsou díky ní na její půdě úspěšné, ale také ji transformuje do podoby jejich osobních zásluh, takže je škola vzhledem ke studentům z dělnické třídy definuje jako nadané a schopné.
- děti z vyšších společenských vrstev jsou podle Bourdieuovy teorie díky prostředí, v němž vyrostly, více obeznámeny s dominantní kulturou, vyznají se v ní a orientují se v jejích pojmech, škola pak tuto jejich obeznámenost zhodnocuje a na jejím základě tyto děti dosahují lepších školních výsledků, než jakých dosahují děti pocházející z nižších společenských vrstev

JAZYKOVÝ KÓD

- omezený jazykový kód

je charakteristický pro děti z nižších sociálních vrstev; „omezený“ je proto, že komunikace omezeným kódem je založena na předpokladech, jejichž znalost je považována za samozřejmou a není proto třeba je verbalizovat; omezené jazykové kódy jsou daleko vhodnější ke předávání praktických zkušeností a jednoznačných vyjádření než k probírání abstraktních pojmů, vztahů a procesů. Rodiče vychovávají své děti formou přímých zákazů a trestů za nesprávné chování, jež se vymyká sdíleným zásadám, považovaným za samozřejmé

JAZYKOVÝ KÓD

- rozvinutý jazykový kód

verbální projev je méně vázaný na specifický kontext, což umožňuje snazší zobecňování a vyjadřování abstraktních představ; rodiče při výchově dětí častěji vysvětlují, jaké důvody a zásady je vedly k trestům a zákazům;
charakteristický pro střední společenskou vrstvu

PTÁČATA: ANALÝZA RODINNÉHO PROSTŘEDÍ

- <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10267754387-ptacata-aneb-nejsme-zadna-becka/210572231010001-sami-spolu/>

OTÁZKY

- 1) Definujte rodinu.
- 2) Jak byste popsali proměny rodiny v posledních desetiletích?
- 3) Jaká jsou pásma funkčnosti rodiny dle Dunovského?
- 4) Je funkčnost rodiny vždy ke všem dětem v rodině stejná? Uveďte příklad.
- 5) Jaké jsou výhody a jaká rizika diagnostiky rodiny skrze projektivní techniku dětské kresby rodiny?
- 6) Na základě dokumentu Ptáčata zkuste popsat, co charakterizuje „děti z okraje společnosti“.

